

Stjepan  
ŠULEK

# ULOGA TISKA I PROBLEMI DANAŠNJE PROMOCIJE HRVATSKE U SVIJETU

# ULOGA TISKA I PROBLEMI DANAŠNJE PROMOCIJE HRVATSKE U SVIJETU

DANASNIJE PROBLEME  
HRVATSKE  
U SAVJETU  
LOGA ŠTRKA

DANASNIJE PROBLEME  
HRVATSKE  
U SAVJETU  
LOGA ŠTRKA

---

Naslov izlaganja upućuje na dvije teme: tisak i promocija Hrvatske u svijetu. Stoga je upitno, može li se s obzirom na ograničeni prostor, upozoriti na sve aspekte zadane teme, a posebno na one o kojima postoje intimna saznanja.

Gоворити о тиску у хрватском иселеништву значило би, понаприје, побрлије се осврнути на почетке емигрирања Хрвата у суседне земље, као Аустрију, Мађарску и Италију, те у 19. и 20. столећу у преокеанске земље. Насељавање хрватских људи у тим државама пратиле су активности, које су имале духовни и културни карактер. Оснивање новина и културних удружења значило је, dakле, спашавање хрватског идентитета у новим срединама. Гледано тако, тисак је у хрватском иселеништву имао прворазредни значај за очување материјске ријечи, одржавање веза између нове и stare домовине, нивоја гранања хрватске културе, а с тим у вези и jačanje народне хрватске свјести. Покретачи тих листова често нису били професионални новинари, него идејалисти, који су као и књижевници у Хрватској shvatili улогу и важност писане ријечи за одгој и spas народа. Zbog тога тај тисак nije bio namijenjen prijenosu информација, nego iznošenju хрватске проблематике и хрватског живота у новој средини. Listovi su živjeli i rasli zajedno s Hrvatima. To je bio slučaj ne samo u 19. nego i u 20. st. па sve do naših dana. Listovi su ovisili о trudu, marljivosti и поžrtvovnosti urednika, te о financijskoj potpori čitatelja. Valjalo bi испитати колико је труда улагано, да се не би уgasile те народне baklje у хрватским zajednicама по svijetu. Из искуства је znano, да су те baklje svijetlige често zahvaljujući uglavnom običnim ljudima и njihovom skromnom džepu.

Hrvatski tisak u svijetu bio je, uglavnom, okrenut prema Hrvatima, a manje prema strancima, tako da je promoviranje Hrvata u tuđim срединама била стаба тоčka. Moramo, nažalost, istaknuti да се у том pogledу sve до данас stanje nije previše promijenilo. I danas Hrvati u svijetu uglavnom комуницирају сами са собом. Tek sada kada imamo svoju vlastitu državu stvaraju се uvjeti да Hrvati počinju razvijati i

drugu vrstu komunikacije - komunikaciju sa svijetom, kako su to u političkoj emigraciji radili časopisi: *Studia Croatica*, *Kroatische Berichte*, *British-Croatian Review*, *CroatiaPress* i *Croatia Journal*.

Za naraštaje nakon Drugog svjetskog rata, koji su našli utočište u zapadnom svijetu, tisak je odigrao bitnu ulogu u oblikovanju potrebe za stvaranjem hrvatske države, kao uvjeta za opstanak hrvatskog naroda. U hrvatskom tisku i časopisima, kao što je *Hrvatska revija*, *Hrvatski glas*, *Danica*, *Sloboda*, *Nova Hrvatska*, *Otpor*, *Republika Hrvatska* i dr., izvršile su se prve idejne pripreme za stvaranje hrvatske Republike. Ovdje valja spomenuti i brojne apele hrvatskih intelektualaca i udruga na hrvatske komuniste da se i oni priključe projektu hrvatske države. Brojni aktivni sudionici ustaškog pokreta u hrvatskom tisku raščišćavali su svoje probleme, ispitivali vlastite greške i pronalazili izlaze za budućnost. Time su postavljeni temelji za ideju pomirbe, koju je dr. Franjo Tuđman formulirao kao glavni aksiom za stvaranje konsenzusa unutar hrvatskog naroda i prevladavanje krvavih sukoba ljevice i desnice od početka drugog svjetskog rata do domovinskog rata 1991. godine. Urednici i izdavači listova i revija koji su omogućili da se raščišćavaju temeljna pitanja nacije na način kako to, nažalost, nije bilo moguće u socijalističkoj jugoslavenskoj državi, odigli su presudnu ulogu u duhovnom i političkom životu hrvatske emigracije. Valja podsjetiti na velika pera jednog Bogdana Radice ili Ante Cilige, koji su bili veliki i onda kad su grijesili u svojim zanosima i tezama. Nužno je reći da danas nema takva pera u iseljeništvu i u Hrvatskoj i da se samo možemo nadati da će jednoga dana izroniti novinari i publicisti sa isto tako velikim vizijama i zanosima. Krajnje je vrijeme da se Hrvatska pobliže upozna s publicističkim radom Hrvata u svijetu, s njihovom neizmernom ljubavlju za domovinu, s njihovim nenadoknadivim radom oko povezivanja domovine i dijaspore. Stoga valja odati priznanje Hrvatskom centru strategijskih istraživanja što je počeo pokretati istraživanje Hrvata u svijetu i njihov doprinos u stvaranju hrvatske države.

### Časopis *Kroatische Berichte*

Osnovan je u uvjetima teške represije na Hrvate u domovini i u svijetu, u vrijeme dok je u Njemačkoj još boravio Bruno Bušić, kao pokretač brojnih akcija. Časopis je bio namijenjen stranoj publici: diplomatima, političarima, publicistima, književnicima i svima koji imaju utjecaj u političkom i kulturnom životu Njemačke, Austrije i Švicarske. Časopis se besplatno slao svim diplomatskim predstavništvima u spomenutim zemljama, pa čak i jugoslavenskim. Prve dvije godi-

ne za izlaženje časopisa brinuo se Tomislav Mičić, a od 1978. do kraja izlaženja koncepciju i publicističku brigu preuzeo je autor ovoga priloga pod pseudonimom Krunoslav Sigetić. Odgovorna u smislu *Zakona o novinstvu* bila je gospoda Ivona Dončević. Članci, pa i vijesti, bili su strogog selektiranja, tako da je tiskano samo ono što je bilo od bitne važnosti za Hrvatsku. Časopis je koncepcionalno imao općehrvatski karakter. Izbjegavane su polemike, a iznosile bi se uglavnom pozitivne stvari o Hrvatskoj. Kad je umro tadašnji predsjednik Jugoslavije Josip Broz Tito, to je u jednom broju časopisa bila prva vijest. Time se željela izbjegći dnevno-politička borba, ali i naglasiti višu ulogu časopisa. Budući da se časopis slao na razne institucije, pa i na *Europski Parlament*, on je otvorio put za osobno kontaktiranje hrvatskih djelatnika kod njemačkih europskih institucija. Danas se često mogu sresti intelektualci po Njemačkoj koji rado potvrđuju da im je časopis *Kroatische Berichte* služio kao legitimacija za uspostavljanje kontakata s njemačkim ustanova i pojedincima. Široka nacionalna koncepcija i profesionalan način pisanja u stilu kako se to na Zapadu radi, kao i sadržajne kvalitete časopisa, otvarali su svuda putove. To je potvrđivalo da Hrvati itekako mogu formulirati svoju politiku na stranim jezicima. No da bi se to uspjelo, potrebna je skupina ljudi koja znade kako se to čini. Zbog svega toga mnogi žale da časopis više ne izlazi.

### Potreba snažnijeg promicanja hrvatskog kulturnog i političkog identiteta u svijetu

Boraveći u hrvatskoj ambasadi u Bonnu dobio sam nova saznanja i nove uvide o tome kako svijet malo zna o Hrvatima i kako je potrebno da se dobar dio vanjsko-političke aktivnosti RH usmjeri na promicanje Hrvatske pisanom riječju na stranim jezicima. U svijetu se pojavljuju, a posebno u utjecajnim medijima, stari stereotipi o Hrvatskoj: pogлавnik Ante Pavelić - rukovanje s Hitlerom, Jasenovački logor, povezanost ustaša s Mussolinijem, a hrvatskih komunista sa Staljinom. Ti stereotipi dobivaju nove fasade negativnim prikazivanjem predsjednika Republike Hrvatske dr. Tuđmana, citiranjem lažnih navoda. Međutim, nužno je naglasiti da Hrvatska i Hrvati nisu uspjeli stvoriti bolje medijske predodžbe o sebi u svijetu. Hrvati općenito uživaju veliki ugled kao posloprimci izvan domovine i kao takvi oni su mnogo cijenjeni, a uspostavili su i puno kontakata s raznim humanitarcima u svijetu. No, valja reći, da to nije previše koristilo poboljšanju medijske slike o Hrvatskoj. To sigurno i zbog toga što sami Hrvati ne produciraju dovoljno upotrebljivog materijala na stranim jezicima, koji bi bio na doličnoj publicističkoj i koncepcionalnoj visini.

Držim, a to nije samo moje iskustvo, da glavno hrvatsko oružje u razbijanju tzv. regionalnog pristupa, raznih drugih pritisaka i negativnog prikazivanja Hrvatske u medijima predstavlja zapravo pisana riječ na stranim jezicima, tj. knjige i publikacije koje pišu i proizvode sami Hrvati. Da bi se to uspjelo moraju se stvoriti neki preduvjeti. Valja kazati da je kamen temeljac već postavljen i da se u Hrvatskoj već počelo razmišljati o stvaranju hrvatske kulturne politike prema inozemstvu, ali još se nije stiglo predaleko. Dok su npr. kulturni instituti velikih nacija već odigrali svoju najvažniju ulogu u promicanju nacionalnih i kulturnih interesa svojih zemalja, Hrvatska u tom pogledu tek tapka u mraku. I dok su ti kulturni instituti, kao njemački *Goethe Institut*, danas u jednoj dubokoj krizi, ne samo finansijskoj nego i konceptualnoj, u krizi traženja novog identiteta u uvjetima globalizacije, Hrvati bi takve kulturne institute trebali tek osnovati.

Hrvatska je u prigodi da takve institute osniva u sasvim novim uvjetima nego što su se u prošlosti osnivali npr. *Goethe Institut* ili *Američka kuća*. Pitanje kulturnog i političkog identiteta Hrvatske nije se još oblikovalo u jednu jasnou koncepciju, koju bi pretvarale u djelo kompetentne ustanove. Ta koncepcija morala bi sadržavati prepoznatljivu metodu i trijeznost. Da bi se u svijetu forsirao ugled hrvatskog naroda i države ne smije biti nejasnih misli.

Čovječanstvo se nalazi u novoj medijskoj revoluciji, koju najbolje simbolizira internet i sve što se oko toga vrti. Ta medijska revolucija sastavni je dio opće globalizacije, koja može značiti veliku opasnost za male narode. Predsjednik Tuđman u svojim radovima upozorio je na te opasnosti. U tom svijetu globalizacije moći će se održati samo oni narodi koji će preko novih medijskih mogućnosti biti kadri artikulirati svoj vlastiti kulturni i ini identitet. U svijetu se o tome danas vode velike vanjsko-političke diskusije, u kojima Hrvatska nažalost zaostaje. Domovinski listovi o tome rijetko raspravljaju, a kada raspravljaju onda više iz napadačkih pobuda. Ako uzmemo primjer samo Njemačke, vidimo da su tu u diskusiju uključeni ne samo kulturnjaci, nego i prvi ljudi Njemačke. U Njemačkoj je shvaćena uloga kulturnog dijaloga u svijetu i njemačke prisutnosti u tom dijalogu. Mi u Hrvatskoj kao da nemamo dovoljno smjelosti za jednu sličnu djelotvomu politiku. Često bismo htjeli na brzinu nešto učiniti što u biti ostavlja samo torze iza nas. Hrvatski kulturni rad u inozemstvu treba jasna težišta, kako bi se mogao što bolje uklopiti u vanjsko-političke interese Hrvatske. Potrebno je postaviti jasne i uvjerljive prioritete. Treba npr. vidjeti, koliko je u Hrvatsku moguće dovesti stranih studenata na hrvatska sveučilišta, ili koliko Hrvatska može sama pomoći u izgradnji hrvatskih škola u inozemstvu. Kad je o

svemu tome riječ, onda mora biti jasno da veleposlanstva i generalni konzulati u tom poslu moraju odigrati prvu zadatku. Hrvatski kulturni rad u inozemstvu mora postati zadatak i veleposlanika i generalnog konzula, a ne samo kulturnog attachea. Veleposlanstvo i konzulati moraju u središtu u Zagreb slati pravodobna upozorenja i tražiti da se stvari mijenjaju, ako se primijete nedostaci u promicanju dobre slike Hrvatske. Takva upozorenja ne smiju biti suvišna u domovini, nego se moraju ozbiljno uzeti u razmatranje. Mora se konačno doći do jasnog stajališta da Republika Hrvatska mora posvetiti veću pažnju njegovanju dobrog imidža u svijetu, a to iziskuje znatna finansijska sredstva. Stoga se mora svakom prilikom apelirati na odgovarajuće ustanove u Zagrebu da upravo u tom pogledu znadu što je hrvatski državni interes u svijetu i da prema tome usmjeri svoju djelatnost. Zbog pomanjkanja materijalnih sredstava i osoblja rad se mora racionalizirati i debirokratizirati.

Slika Hrvatske iz temelja bi se mijenjala kada bi se počelo drukčije raditi. To znači učiti, kako to drugi rade i njihova iskustva po mogućnosti uklapati u hrvatsku praksu.

Za nas je bitno saznanje da u mnogim stvarima hrvatske prisutnosti u svijetu Republika Hrvatska stoji tek na početku. Ona je doduše međunarodno priznata država, no to priznanje mora svakodnevno dokazivati i proširivati svojim posebnim doprinosom čovječanstvu. Hrvatima u svijetu, pojedincima, tvrtkama i udrugama, tu mora pripadati odgovarajuća uloga. Neki utjecajni međunarodni krugovi nastoje borbu Hrvata za svoje nacionalno oslobođenje prikazati kao zločin i fašizam. Tome se treba suprostaviti pravim argumentima, što je prioritetan zadatak, ne samo službene hrvatske vanjske politike, nego i *narodne diplomacije* Hrvata u stranim zemljama.

Ovo je, dakle, bio pokušaj da se ukaže na neka pitanja u promicanju Hrvatske u svijetu. Nadajmo se da će ovaj kongres hrvatskih djelatnika u inozemstvu i u pogledu medija i pisane riječi dati svoje impulse za intenzivniji nastup na svjetskoj sceni.